

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
МИНИСТЪР

ЗА П О В Е Д

№ РД 09 - 452/16.03.2009 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 42, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с организирането и провеждането на държавните изпити за придобиване степен на професионална квалификация за професията

У Т В Ъ Р Ж Д А В А М

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация за професия **код 211010 Художник**, специалност **код 2110107 Художествена керамика** от професионално направление **код 211 Изобразителни изкуства**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Контрол по изпълнението на заповедта възлагам на Кирчо Атанасов – заместник-министър.

ДАНИЕЛ ВЪЛЧЕВ
ЗАМЕСТИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И
МИНИСТЪР НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СПОО	Наименование
Професионално направление	211	ИЗОБРАЗИТЕЛНИ ИЗКУСТВА
Професия	211010	ХУДОЖНИК
Специалност	2110107	ХУДОЖЕСТВЕНА КЕРАМИКА

Утвърдена със Заповед № РД 09 - 452/16.03.2009 г.

София, 2009 година

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността за придобиване трета степен на професионална квалификация по професията **211010 Художник**, специалност **2110107 Художествена керамика** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетенции на обучаваните, изискващи се за придобиване **трета** степен на професионална квалификация по изучаваната професия и специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) в съответствие с Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация (Наредба № 11 от 06.12.2006 г. за придобиване на квалификация по професия **Художник**, изд. ДВ, бр. 15 от 16.02.2007 г.).

Държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

1. За държавния изпит по теория на професията и специалността:

- а.** Изпитните теми с план-тезис на учебното съдържание.
- б.** Критерии за оценяване.

2. За държавния изпит по практика на професията и специалността:

- а.** Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
- б.** Критерии за оценяване.

3. Система за оценяване.

4. Препоръчителна литература.

5. Приложения:

- а.** Примерен изпитен билет за държавния изпит по теория на професията и специалността
- б.** Примерно индивидуално практическо задание.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Изпитни теми с план-тезис на учебното съдържание
2. Критерии за оценяване

Изпитна тема № 1: Предмет на керамиката и историческо развитие. Видове керамични изделия

План-тезис:

- Общи сведения за керамиката.
- Развитие на керамиката в исторически план.
- Приложение на различните видове керамика в бита. Битова керамика – характеристика.
- Специфика на строителната и санитарната керамика. Художествената керамика – компонент в изграждането на съвременната архитектура. Керамични форми за интериорно и екстериорно пространство.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Направете сравнителен анализ на различните видове керамика (строителна, санитарна, битова и художествена), отчитайки специфичните технологични параметри (вид маса; начин на обработка и изпичане).

Дидактически материали: Каталози на керамични изделия от различни епохи, албуми със снимки на битова, строителна, санитарна и художествена керамика, ситуирани в интериора и екстериора според предназначението си.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 1:</i>	Максимален брой точки
1. Дефинира понятието керамика.	5
2. Описва историята на развитието на керамиката от древността до наши дни.	5
3. Разграничава развитието на различните видове керамика.	10
4. Обяснява какво представлява строителната, санитарната, битовата и художествената керамика.	15
5. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 2: Суровини и материали, използвани в художествената керамика

План-тезис:

- Произход на глините и каолините.
- Пластични материали. Класификация и състав на глините.
- Добиване на глините. Глинохранилища.
- Непластични материали. Опостняващи материали. Шамот. Топилни материали.
- Керамични оцветители. Спомагателни материали. Същност, произход и значение на глазури. Основни суровини и спомагателни материали за получаване на глазури.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Обяснете действието на оцветителите върху основните глазури. Изгответе примерен рецептурник за глазури.

Дидактически материали: Каталози с проби на фабрично изработени оцветители. Схема на разклиняващо действие на водата. Схема на глинохранилище.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2:	Максимален брой точки
1. Описва произхода на глините и каолините.	5
2. Посочва кои са пластичните материали.	5
3. Разяснява начина на добиване на глината.	10
4. Посочва кои са непластичните материали и как се използват в керамиката.	10
5. Описва същността и произхода на керамичните оцветители. Спомагателни материали.	10
6. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
7. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 3: Подготовка на суровите керамични материали. Глазури – състав и свойства

План-тезис:

- Състав и свойства на глините. Физико-химична подготовка на керамичните материали.
- Механична подготовка на керамичните материали.
- Керамични маси. Видове.
- Методи за приготвяне на пластичните маси (сух, мокър и полусух).
- Химична основа на керамичните материали. Връзка между глазури и глинни.
- Глазури – състав. Нанасяне на глазурите, изпичане. Оцветяване и матиране на глазурите.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Посочете какви са съставките в рецептата за керамична глина, предназначена за ръчна изработка на керамичен съд. Направете работен чертеж на начина на нанасяне на глазурите върху керамично изделие.

Дидактически материали: Схема на гладки диференциални валци. Схема на разтрошаване и пресяване на суровини. Технологична схема на механична подготовка на пластични материали. Схема на водно обогатяване на пластичните материали чрез декантиране. Схема на приготвяне на разрежена глина.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3:	Максимален брой точки
1. Описва процеса на подготовка на пластичните материали.	5
2. Описва физико-химическата и механичната подготовка на керамични материали.	5
3. Описва раздробяването на компонентите и мелене в мливни барабани.	5
4. Описва видовете керамични маси.	5
5. Описва машините, необходими за подготовката на глина.	10
6. Обяснява как се създава глазура. Описва начина на нанасяне на глазурите и изпичане. Обяснява процеса на оцветяване и матиране на глазурите.	10
7. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
8. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 4: Изпичане на керамичните изделия. Пещи. Инструменти за изработване на художествена керамика

План-тезис:

- Процеси при изпичането. Режим на изпичане.
- Общи сведения за керамични пещи. Развитие от древността до наши дни. Видове пещи.
- Ролята на калъпите – история и съвременност.
- Метални, дървени инструменти – ланцети, ножове, инструменти за пристъргване, огрипки, шпатули. Сечива за изтъняване на стени.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Проследете начина на изграждане на горивна пещ. Изгответе план-схема за изграждане на горивна пещ, отразяващ както отделните етапи на изграждане, така и технологическите взаимовръзки.

Дидактически материали: Схема на керамична пещ с подвижен под. Схема на камерна муфелна пещ. Схема на рингова пещ. Схеми на двуканални и триканални пещи. Схеми на електросъпротивителни пещи.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4:	Максимален брой точки
1. Описва процесите при изпичане на керамичните изделия.	5
2. Описва принципа на действие на керамичните пещи. Посочва видовете керамични пещи, тяхното устройство и конкретното действие на всяка от тях.	5
3. Обяснява устройството и начина на работа с калъпи от различни материали.	15
4. Показва познания за инструментите, използвани в художествената керамика. Показва знания за сечивата, необходими за изграждане на обемна керамична форма. Сечива за изтъняване на стени на керамичния съд.	15
5. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
6. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 5: Изработка на художествена керамика по ръчен способ

План-тезис:

- Методи за изграждане.
- Разточване на глина. Изграждане на стена с фурш и платка.
- Контрол на съхнене. Подготовка на шликер за лепене.
- Изграждане с платки.
- Изграждане с фурш. Армиране.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Направете идеен проект на кашпа. Посочете необходимостта от оребвяване при построяването ѝ.

Дидактически материали: Снимки от изграждане на различни етапи на художествена керамика с фурш и платка.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5:	Максимален брой точки
1. Обяснява технологичната схема на изграждане.	5
2. Посочва последователността и стъпките при изграждане на форма.	5
3. Анализира процесите на съхнене, овлажняване и лепене.	10
4. Описва изграждането с платки.	10
5. Описва изграждането с фурш. Армиране.	10
6. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
7. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 6: Изработване на художествена керамика чрез точене на грънчарско колело

План-тезис:

- Общи сведения за направата на точена форма. Грънчарско колело.
- Исторически преглед на грънчарското колело.
- Пластифициране на глината. Шамотизиране на глина.
- Чистота на глината.
- Постановка на лява и дясна ръка при точене.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Посочете етапите на изграждане на точена форма – керамичен съд посредством грънчарско колело. Направете работен чертеж.

Дидактически материали: Схема на грънчарско колело. Снимки на различни етапи от изграждането на точена форма.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 6:	Максимален брой точки
1. Обяснява действието на грънчарското колело.	10
2. Дава примери и сравнява европейските грънчарски колела от различните епохи до наши дни.	10
3. Обяснява защо е необходимо пластифициране и шамотизиране на глината.	10
4. Доказва необходимостта от чистота на глината.	10
5. Обяснява положението на ръцете при работа на грънчарско колело.	
6. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
7. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 7: Изработване на гипсов калъп за формуване на керамични изделия

План-тезис:

- Създаване на гипсов модел.
- Общо представяне на съоръженията и машините за производство на гипс.
- Инструменти за леене на калъпи.
- Армиране на калъпи.
- Равномерност в дебелината при калъпите.
- Изолации за отделяне от позитива.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Посочете начините за създаване на калъп за керамична кана. Направете проект и чертеж.

Дидактически материали: Схеми на ръчно формуване с употреба на форми.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 7:	Максимален брой точки
1. Обяснява необходимостта от подробен технически чертеж като подготовка за работа в материал.	10
2. Обяснява етапите, следващи процеса за създаване на позитив за калъп.	10
3. Анализира процесите по създаването на частите на клиновия калъп.	10
4. Описва начина, по който се формува глината в клиновия калъп.	10
5. Обяснява лепенето на две или повече части на готовото изделие.	5
6. Обяснява необходимостта от ретуширане.	5
7. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
8. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 8: Леене на керамична форма

План-тезис:

- Формуване от течни маси.
- Подготовка на шликера за леене.
- Укрепване на частите на кальпа преди леене.
- Заместване на водата с други материали. Контрол на консистенцията за леене.
- Армиране (шамотизиране) на масата.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Посочете специфичните изисквания към гипсовите кальпи, предназначени за създаване на утилитарни форми при шликерното отливане. Обяснете необходимостта от клиновите кальпи. Начертайте схема.

Дидактически материали: Схеми на шликерно отливане.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 8:	Максимален брой точки
1. Обяснява приликите и разликите между кальпите, предназначени за леене и формуване.	5
2. Обяснява необходимостта от предварително пресяване на гипса до получаване на еднородна маса.	5
3. Обяснява укрепване на частите на кальпа преди леене.	10
4. Отчита необходимостта от проверка на влажността на кальпа преди леене.	10
5. Посочва показатели, определящи съдържанието на вода в шликера и следи за напльстяване върху стената на кальпа.	10
6. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
7. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 9: Глазури, ангоби и метод сграфито

План-тезис:

- Суровини, от които се добиват глазури и ангобите.
- Връзката на глазури и ангобите с другите силикатни материали.
- Сходства и разлики между глазури и ангоби.
- Процеси, протичащи при изпичането на фритованите глазури. Разлики между суровите и фритованите глазури. Нанасяне на глазури върху бисквит и сурова глина. Подготовка за еднократно изпичане. Подготовка за многократно изпичане.
- Пластификатори и опосняващи елементи в глазури и ангобите. Топители.
- Механичната работа по метода сграфито.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Посочете как се проявява цветът при повторно изпичане с ангоби и направете художествен проект на керамичен съд с използване на метода сграфито.

Дидактически материали: Снимки на глазурираны съдове преди повторно изпичане. Снимки на съдове след повторно изпичане.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 9:</i>	Максимален брой точки
1. Описва добива на суровините, от които се приготвят глазури и ангобите.	5
2. Обяснява процесите на изпичане при суровите глазури.	5
3. Описва процесите, протичащи при изпичането на фритованите глазури. Анализира разликите между суровите и фритованите глазури.	10
4. Обяснява механизма на смилане на глазури.	5
5. Анализира съдържанието на пластификатори и опосняващи елементи в глазури и ангобите. Обяснява какво представляват топители.	10
6. Обяснява механичната работа по метода сграфито.	5
7. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
8. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 10: Сушене и изпичане на керамични изделия

План-тезис:

- Процеси при сушенето.
- Режим на сушене.
- Сушилни за керамични изделия.
- Сушилни – температурни и времеви параметри на сушилните.
- Отделяне на физически свързаната вода. Отделяне на химически свързаната вода.
- Изпичане. Процеси при изпичането. Етапи при изпичането.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Посочете през какви етапи преминава изделието от мокро към сухо състояние и какъв е съставът на материала, който се използва за изработване на изделието преди изпичане. Направете схема на етапите.

Дидактически материали: Диаграма на процеса сушене. Схема на камерна сушилня.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 10:	Максимален брой точки
1. Описва общото устройство и режим на работа на сушилната камера.	5
2. Обяснява причината за нежелани неудачи (изброява възможностите в процеса на съхнене и изпичане).	5
3. Анализира задържането на температурата при различните етапи на съхнене и изпичане.	10
4. Обяснява контрола чрез механични и електронни пирометри.	5
5. Обяснява необходимостта от градиращо и плавно покачване на температурата.	10
6. Обяснява процесите на еднократно, двукратно и многократно изпичане. Посочва необходимостта от тези действия.	5
7. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
8. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 11: Релефни изображения в керамичното изкуство

План-тезис:

- Релеф – функции.
- Исторически преглед.
- Стилкови различия. Висок, нисък релеф.
- Негативен, позитивен релеф.
- Релефни екстериорни орнаментации в архитектурата. Животински и растителни орнаменти в релефа.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Посочете начина на изграждане и свързване на релефно изображение с готовото изделие преди изпичане. Направете проект на керамично изделие с релефно изображение.

Дидактически материали: Репродукции на релеф. Репродукции на релефи от различни епохи. Снимки на съвременни релефи.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 11:</i>	Максимален брой точки
1. Анализира видовете релефи.	5
2. Описва развитието на релефа през различните епохи.	5
3. Обяснява стилските различия между висок и нисък релеф.	10
4. Посочва разликите между негативен и позитивен релеф.	10
5. Описва създаването на релефи с животински и растителни орнаменти.	10
6. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
7. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 12: Тримерни изображения в керамичното изкуство

План-тезис:

- Характерните особености на тримерното изображение.
- Начини за изработване на съвременна керамична форма.
- Изграждане на тримерна форма чрез отнемане.
- Градеж на форма чрез лепене на платки. Оребряване на кръглата пластика. Колориране и подбор на глазури.
- Художествената керамика в съвременното интериорно пространство. Художествената керамика в градската среда.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Посочете как се изгражда тримерна керамична форма, като се използва образец на керамичен съд. Нарисувайте идеен проект и направете работен чертеж.

Дидактически материали: Репродукции на кръгла керамична форма.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 12:</i>	Максимален брой точки
1. Описва характерните особености на тримерното изображение.	5
2. Посочва начините за изработване на съвременна керамична форма.	5
3. Описва процесите на изграждане на тримерна форма чрез отнемане.	10
4. Описва градежа на формата чрез лепене на платки. Обяснява нуждата от оребряване на кръглата пластика. Обяснява подбора на глазури при колорирането.	10
5. Посочва мястото на художествената керамика в съвременното интериорно пространство и в градската среда.	10
6. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
7. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 13: Композиционни особености на двумерното и тримерното пространство

План-тезис:

- Балансиране на обемно-пространствени модели в керамиката чрез форма, цвят и линия.
- Постигане на четливост на силуета, на графичните и цветовите елементи в тримерната керамична форма.
- Изразни средства, използвани в двумерно и тримерно пространство.
- Процес на проектиране и моделиране на релефно изображение върху керамична форма.
- Стилизиране на растителни, животински и минерални форми.
- Пигментацията на глазурни основи, необходими за колориране на керамичната композиция. Приготвяне на рецепти за глазури.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Посочете как се стилизират растителни елементи, предназначени за украса на кръгла керамична форма. Нарисувайте идеен проект и работен чертеж.

Дидактически материали: Репродукции на кръгла керамична форма.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 13:	Максимален брой точки
1. Обяснява балансирането на обемно-пространствени модели в керамиката чрез форма, цвят и линия.	5
2. Посочва начина за постигане на четливост на силуета, на графичните и цветовите елементи в тримерната керамична форма.	5
3. Описва изразните средства, използвани в двумерното и тримерното пространство.	10
4. Описва процеса на проектиране и моделиране на релефно изображение върху керамична форма.	10
5. Описва начина за стилизиране на растителни, животински и минерални форми.	5
6. Описва изготвянето на рецепта за оцветяване на глазури.	5
7. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
8. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 14: Декориране на керамичните форми

План-тезис:

- Дефиниране на процеса декориране.
- Елементи за декорация върху двумерно пространство.
- Подглазурно нанасяне на цветни рисунки и орнаменти, ангобиране. Надглазурна декорация.
- Оцветяване на глина.
- Декориране на керамични форми с геометрични, растителни, животински и структурни елементи.
- Декориране на утилитарни предмети.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Посочете как се нанасят рисунки и орнаменти подглазурно върху двумерни керамични форми. Как се отразява и проявява в практиката начинът на нанасяне на глазура (потопяне, пръскане, поливане и др.) и дебелината на глазурния слой върху крайното изделие. Начертайте схема.

Дидактически материали: Снимки на елементи за декорация върху двумерно пространство. Снимки на декориране – подглазурно и надглазурно нанасяне на цветни рисунки и орнаменти. Снимки на процес – декориране на утилитарни предмети.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 14:	Максимален брой точки
1. Дефинира процеса декориране	5
2. Посочва елементи за декорация върху двумерно пространство.	5
3. Описва процесите на подглазурно и надглазурно нанасяне на цветни рисунки и орнаменти, ангобиране.	10
4. Описва процеса на оцветяване на масата на глината.	5
5. Описва процеса на декориране с геометрични, растителни, животински и минерални форми.	10
6. Описва процеса на декориране на утилитарни предмети.	5
7. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
8. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 15: Технология на изработката при различните стилове в керамиката

План-тезис:

- Неолитна керамика от Караново.
- Керамика от Плиска и Преслав – модулна стилизация.
- Бусинска керамика – характерни белези.
- Троянска керамика – използване на ангоби.
- Стилистични прилики и разлики в изпълнението на керамичните школи от неолита до наши дни в България.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Посочете типичните особености на Бусинската керамика и направете идеен проект на ваза за цветя с използване на характерни елементи от нея.

Дидактически материали: Албуми с репродукции на керамика от Плиска и Преслав. Снимки и репродукции на Бусинска и Троянска керамика.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 15:	Максимален брой точки
1. Обяснява обредния характер на неолитната керамика в България.	8
2. Обяснява християнската принадлежност на керамиката от Плиска и Преслав.	8
3. Обяснява утилитарния характер и пластичната украса на Бусинската керамика.	8
4. Обяснява характерния начин на ангобиране в Троянската керамика.	8
5. Анализира приликите и разликите в различните керамични школи.	8
6. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
7. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 16: Технология на работа с грънчарско колело

План-тезис:

- Конструкция на грънчарското колело – школи на Балканите.
- Специфика на глината при точене. Изграждане на ниска ротативна форма.
- Начин на центриране на глината върху колелото.
- Етапите за изтегляне на керамична форма.
- Ретуширане на полусухото изделие.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие.
Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Направете художествен проект и работен чертеж за точена керамична форма и опишете изработването ѝ на грънчарско колело.

Дидактически материали: Схема на грънчарско колело. Снимки на различни етапи от създаването на ниска ротативна керамична форма.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 16:</i>	Максимален брой точки
1. Описва конструкцията и принципа на действие на грънчарското колело.	8
2. Описва подходящите материали за създаване на ротативна керамична форма. Проследява етапите за подготовка на глината.	8
3. Обяснява начина за центриране на глината върху колелото.	8
4. Обяснява етапите за изтегляне на керамична форма.	8
5. Описва как се ретушира полусухото изделие.	8
6. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
7. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 17: Изработване на сувенири

План-тезис:

- Мястото на сувенира в бита. Начините за производство на керамични сувенири.
- Тиражиране.
- Копие на антични предмети.
- Серийно производство на сувенири в керамичен материал.
- Специфика на технологичното изпълнение при изработката на сувенири. Изпичане. Колориране.
- Създаване на калъпи за многократна употреба.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Посочете как се изработва копие на античен предмет – съд за вода. Направете работен проект.

Дидактически материали: Репродукции на музейни експонати. Снимки на етапи от технологичното производство на сувенири.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 17:	Максимален брой точки
1. Изброява начините за производство на керамични сувенири и техните функции в бита.	5
2. Описва работата с калъп, свален от антична керамична форма.	8
3. Анализира резултатите от технологичния процес при изпичането.	8
4. Проследява колорирането на суровото изделие.	8
5. Проследява действията, свързани с ретуширането на суровото изделие.	6
6. Обяснява създаването на калъпи за многократна употреба.	5
7. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
8. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 18: Съвременната керамика като част от синтеза с другите видове изкуства

План-тезис:

- Съвременната керамика – част от архитектурната среда.
- Връзката между керамиката и другите пластични изкуства.
- Керамиката в архитектурното пространство като украсен елемент. Необходимост от пластични акценти в архитектурата.
- Видовете облицовъчни керамични материали в архитектурата.
- Специфичност при термичната обработка за екстериорна керамика. Технологична схема за еднократно изпичане.
- Необходимост от използването на сурови глазури за колориране на керамичното изделие за екстериор.
- Основни положения на организацията и управлението на керамично предприятие. Изисквания за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.

Приложна задача/казус: Посочете как се постига синтез между архитектурна среда и керамична форма – направете проект на архитектурен елемент, декориран с облицовъчни цветни керамични материали.

Дидактически материали: Архитектурни списания, каталози, снимки на керамични произведения в екстериор и интериор.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 18:	Максимален брой точки
1. Посочва мястото на съвременната керамика като част от архитектурната среда.	5
2. Анализира връзката на керамиката с другите пластични изкуства.	6
3. Обяснява необходимостта от пластични акценти в архитектурата.	8
4. Описва видовете облицовъчни керамични материали в архитектурата.	8
5. Обяснява специфичността на термичната обработка за екстериорна керамика.	8
6. Обяснява необходимостта от използването на сурови глазури за колориране на керамичното изделие.	5
7. Обяснява и описва основните положения на организацията и управлението на керамичните предприятия и свързаните с тях здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.	10
8. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Комисията по оценяване на изпита по теория на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира конкретният брой присъдени точки.

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания

Чрез държавния изпит по практика на професията и специалността се проверяват и оценяват професионалните умения и компетенции на обучаваните, отговарящи на трета степен на професионална квалификация.

Изпитът по практика се състои в свободно боравене с основните средства за създаване на керамично произведение – керамичните маси и глазури, инструменти, технологични познания, творчески подход при изпълнението на практическото задание при спазване изискванията за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд.

Индивидуалното изпитно задание съдържа пълното наименование на училището/обучаващата институция, празни редове за попълване имената на обучавания, квалификационната форма, началната дата и началния час на изпита, краен срок на изпита – дата и час, темата на индивидуалното практическо задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното практическо задание.

Индивидуалните практически задания се изготвят от комисията за провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността в училището/обучаващата институция. Броят на изготвените задания трябва да бъде поне с един повече от броя на явяващите се в деня на изпита. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си практическо задание, в което саморъчно написва трите си имена.

2. Критерии за оценяване

За всяко индивидуално практическо задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, разработва показатели по критериите, определени в таблицата.

Пример:

№	КРИТЕРИИ	ПОКАЗАТЕЛИ	Макси мален брой точки	Те жест
1.	<p>Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.</p> <p><i>Забележка: Този критерий няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2).</i></p>	<p>1.1. Спазва условието за използване на работно облекло;</p> <p>1.2. Спазва условията за работа с инструменти и машини;</p> <p>1.3. Опазва чисто работното си място.</p>		да/не

2.	<i>Ефективна организация на работното си място.</i>	2.1. Рационално подрежда инструментите; 2.2. Целесъобразно употребява материалите.	2 3	5
3.	<i>Спазване прецизността при изпълнение на техническия проект.</i>	3.1. Подготвя материалите за работния чертеж; 3.2. Изработва пластични скици; 3.3. Прави рисунки.	2 3 3	8
4.	<i>Създаване на цветен проект в мащаб (1:2; 1:5 или 1:10).</i>	4.1. Съобразява цветната декорация с формата, функцията и средата, в която ще се помести предметът.	8	8
5.	<i>Спазване технологичната последователност на операциите според практическото изпитно задание.</i>	5.1. Спазва технологичната последователност в процеса на работа; 5.2. Правилно подбира материала, необходим за изпитната работа, в зависимост от функционалното предназначение; 5.3. Избира необходимата температура за печене; 5.4. Избира подходящите глазури според заданието и проекта.	3 3 3 3	12
6.	<i>Създаване на керамичен предмет, отговарящ на изискванията на заданието и творческите търсения в проекта.</i>	6.1. Крайното изделие съответства на зададените технически параметри; 6.2. Изпълнява задачата в поставения срок; 6.3. Спазва всички изисквания, поставени в заданието, и осъществява творческите си намерения, залегнали в проекта.	3 3 3	9
7.	<i>Завършване на керамичен продукт, съобразен с изискванията за керамиката.</i>	7.1. Изработва ясен, четлив силует на керамичната творба; 7.2. Изгражда конструктивно керамичната форма; 7.3. Изгражда цветово керамичната творба; 7.4. Изгражда формата композиционно.	3 3 3 3	12
8.	<i>Защитаване на завършеното практическо задание – готово керамично произведение.</i>	8.1. Може да представи и обоснове творческите намерения и процеси при изпълнение на практическото задание.	6	6
		Общ брой точки		60

Посочва се максималният брой точки, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на показателя. Те са в съответствие с посочените в Държавното образователно изискване за придобиване квалификация по професията **Художник**.

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Максималният брой точки за всяка изпитна тема или за всяко изпитно задание е 60. Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор.

Преминаването от точки в цифрова оценка съгласно чл. 7, ал. 4 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване се извършва по следната формула:

Цифрова оценка = общият брой точки от всички критерии : 10

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

Оценяването на писмените работи от държавния изпит по теория е в съответствие с чл. 46 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

Изпълнението на практическото задание от държавния изпит по практика се оценява в съответствие с чл. 48 от Наредба № 3 за системата на оценяване.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Иванова, В. Българска монументална скулптура. Български художник, 1978.
2. Джансън, Х. и колектив. История на изкуството (I-IV том), 2006.
3. Петкова, Л. Българска битова керамика през ранното средновековие. БАН, 1977.
4. Шошев, А. Керамична декоративна практика. Народна просвета, 1957.
5. Лазаров, М. Антична рисуванa керамика в България. Български художник, 1990.
6. Бакърджиев, Г. Керамиката в България. Български художник, 1956.
7. Константинова, Л. и колектив. Технология на керамиката. Техника, 1988.

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. Атанас Гаджев – Профилирана гимназия за изобразителни изкуства
„Проф. Николай Райнов”, гр. София
2. Вълко Ценов – Профилирана гимназия за изобразителни изкуства
„Проф. Николай Райнов”, гр. София

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

а) Примерен изпитен билет

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

по професията 211010 Художник

специалността 2110107 Художествена керамика

Изпитен билет №.....

Изпитна тема:

(изписва се точното наименование на темата)

План-тезис:

.....
.....

Приложна задача:

.....

Описание на дидактическите материали:

Председател на изпитната комисия:.....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:.....

(име, фамилия)

(подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)

б) Примерно индивидуално практическо задание

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

по професията 211010 Художник

специалността 2110107 Художествена керамика

Индивидуално практическо задание №.....

На ученика/обучавания

(трите имена на ученика/обучавания)

отклас/курс,

начална дата на изпита: начален час:

крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:

1. Да се

(вписва се темата на изпитното задание)

2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН:

(име, фамилия)

(подпис)

Председател на изпитната комисия:

(име, фамилия)

(подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:

(име, фамилия)

(подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)